

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 107

Kuntalaisaloite uskonnollisten tilaisuuksien lopettamiseksi kouluissa ja päiväkodeissa

TRE:3387/12.01.00/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Rasimus Elli, Järvelä Kristiina

Valmistelijan yhteystiedot

Opetusjohtaja Ulla Ojalampi, puh. 050 428 3044 ja aluejohtaja Tanja Moisala, puh. 040 485 6275, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Hallintosihteeri Kalle Kaunisto, puh. 040 485 1059, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Savisaari Lauri, Johtaja

Päätösehdotus

Kuntalaisaloitteeseen annetaan perustelutekstissä oleva vastaus.

Perustelut

Kuntalaisaloitteen tekijä esittää 19. kesäkuuta 2024 jättämässään kuntalaisaloitteessa, että Tampereen kaupungin järjestämässä perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa lopetetaan uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen.

Kuntalaisaloitteen tekijä toteaa, että oppilailla ja koulun henkilökunnalla on perustuslain takaama oikeus itse harjoittaa omaa uskontoaan yksityisesti, mutta tämä vapaus ei ulotu uskonnollisiin yhteiskuntiin. Hän toteaa, että katsomusainetunneilla tapahtuva erilaisiin palvontapaikkoihin tutustuminen, ilman jumalanpalvelusta, on yleissivistävää ja kaikille sopivaa toimintaa, mutta tutustumiseksi riittää varmasti kertakäynti silloin, kun se sopii katsomusaineen opetussuunnitelmaan. Aloitteen tekijä tuo esiin, että aloitteessa ei puututa yksittäisiin lauluihin tai muihin musiikkiesityksiin, vaan halutaan kiinnittää huomio ns. "kirkkokäynteihin" ja muuhun lähetystyöksi katsottavaan toimintaan tamperelaisissa kouluissa.

Kuntalaisaloitteen tekijä perustelee aloitettaan perustuslain 22 §:llä, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Aloitteen tekijä tuo esiin, että yhdenvertaisuuslain mukaan yhdenvertaisuutta on suunnitelmallisesti edistettävä, ja viittaa muun ohella Opetushallituksen ohjeistukseen. Aloitteen tekijä tuo esiin, että opetussuunnitelman ja varhaiskasvatuksen perusteiden linjaus "uskonnollisesta ja katsomuksellisesta sitouttamattomuudesta" koskee kaikkea, myös luokkahuoneiden ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa. Aloitteen tekijän mukaan jumalanpalvelukset ja hartaustilaisuudet ovat

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

yksityisen ja yhteisöllisen toiminnan piirissä ja näin tulisi olla myös koulussa ja varhaiskasvatuksessa. Kuntalaisaloitteen tekijä kiinnittää huomiota myös yksityisyyden suojaan liittyviin seikkoihin.

Esi- ja perusopetus

Kouluilla on kasvatusvastuu ja -velvoite opetustyön ohessa. Kaikenlainen kulttuurillinen tapakasvatus on osa kasvatusvelvoitetta. Yhteiset juhlat ja tapahtumat kuuluvat koulujen toimintakulttuuriin. Koulun kalenterivuoden tapahtumat muodostuvat osittain pitkille suomalaisille perinteille ja kulttuurilliselle historiallemme. Tapahtumia ja juhlia ovat itsenäisyysjuhlien, vapun, joulun ja pääsiäiskirkon lisäksi myös viime vuosina joihinkin kouluihin vahvasti rantautunut halloween-teema. Monelle näistä juhlista ovat yhteistä myös se, että niiden vietto ei sovi kaikkien oppilaiden katsomukseen.

Tampereella esiopetuksen järjestämisestä vastaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluryhmä. Esiopetuksen toimintaa ohjaa esiopetuksen opetussuunnitelma. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan esiopetuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuus. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on edistää ymmärrystä ja kunnioitusta niin omia kuin toisten lasten ja perheiden katsomuksellisia perinteitä, tapoja sekä käsityksiä kohtaan. Opetuksessa hyödynnetään esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Opetushallitus on laatinut ohjeen perusopetuksen uskonnon ja elämäntutustumustiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista. Ohjeen tarkoituksena on varmistaa oppilaiden sivistyksellisten ja uskonnonvapautta koskevien perusoikeuksien toteutuminen sekä edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetushallituksen ohjeessa on otettu kantaa myös aloitteessa mainittuihin kirkkokäynteihin ja muihin uskonnollisiin tilaisuuksiin. Ohjeen mukaan uskonnolliset tilaisuudet, kuten jumalanpalvelukset, ovat uskonnon harjoittamista ja erotetaan muusta toiminnasta. Uskonnollisten tilaisuuksien aikana Opetushallituksen mielestä lähtökohtana tulee olla, että vaihtoehtoista toimintaa on aina tarjolla. Koulujen tulee ilmoittaa lukuvuoden alussa kaikki uskonnolliset tilaisuudet. Uskonnollisia tilaisuuksia ovat esimerkiksi: koululaisjumalanpalvelukset, hartaustilaisuudet, uskonnolliset päivänavaukset, ohjattu virsien harjoittelu, hengelliset konsertit sekä kaikki sellaiset kokoontumiset koulussa tai kirkon tiloissa, jotka ovat tunnustuksellisia.

Koulujen tulee huolehtia, että oppilaan osallistuminen uskonnolliseen tilaisuuteen tai toimitukseen taikka niille vaihtoehtoiseen toimintaan

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

toteutuu huoltajan ilmoituksen mukaisena. Oppilasta ei voida velvoittaa osallistumaan uskonnolliseen tilaisuuteen eikä osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä saa aiheutua oppilaalle leimautumista tai muita haitallisia seuraamuksia. Mikäli koulun työpäivään sijoittuu uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia sekä niille vaihtoehtoista toimintaa, tulee varmistua siitä, ettei oppilaiden yhdenvertainen kohtelu vaarannu tai leimautumista aiheudu varsinkin, jos tilaisuuksia suunnitellaan järjestettäväksi uskonnollisissa tiloissa, esimerkiksi ev.lut seurakunnan tiloissa.

Koulujen on tärkeää edistää uskonnollista suvaitsevaisuutta ja moniarvoisuutta ja varmistaa, että kaikki oppilaat voivat osallistua koulun toimintaan yhdenvertaisesti uskonnollisesta vakaumuksestaan riippumatta. Avoin tiedottaminen, huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja oppilaiden osallisuus ovat avainasemassa näiden periaatteiden toteuttamisessa.

Lähteinä on käytetty Esiopetussuunnitelman perusteita 2014 sekä Opetushallituksen ohjetta perusopetuksen uskonnon ja elämäntiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista.

Varhaiskasvatus

Katsomuskasvatus on osa kieli- ja kulttuuritietoista varhaiskasvatusta, ja se kuuluu kaikille lapsille. Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatus on eri asia kuin perusopetuksen katsomusopetus. Varhaiskasvatustilain (540 /2018) 3 §:n mukaan jokaisella lapsella on oikeus saada valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) määräävänä asiakirjana konkretisoi nämä lain vaatimukset. Katsomuskasvatus on varhaiskasvatuksen järjestäjälle velvoittavaa ja se on osa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa.

Katsomuskasvatus on kiinteä osa kaikkea varhaiskasvatustoimintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) todetaan, että varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tämä tapahtuu huomioimalla eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmat. Arjessa on monia tilanteita, joissa lasten kanssa pohditaan erilaisia eettisiä kysymyksiä, ihmetellään ja koetaan oivalluksia. Teemat voivat liittyä mihin tahansa lapsia askarruttaviin kysymyksiin esimerkiksi oikean ja väärän erottamiseen tai oikeudenmukaisuuteen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) velvoittaa huomioimaan lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja katsomukset, myös uskonnottomuuden. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Arjessa tämä tarkoittaa sitä, että eri katsomukset näkyvät ja kuuluvat keskusteluissa ja leikeissä sekä esimerkiksi erilaisten juhlapyhien huomioimisena. Katsomuskasvatukseen liittyy myös monialainen yhteistyö järjestöjen ja katsomusyhteisöjen, kuten seurakuntien, kanssa. Uskonnollisiin tiloihin, esimerkiksi kirkkoihin, tutustuminen kuuluu varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen toimintaan eikä se pidä sisällään uskonnon harjoittamista. Vierailuiden tavoitteena on tutustua erilaisiin katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin sekä kulttuurisesti merkittäviin rakennuksiin.

Laadukas katsomuskasvatus tukee osaltaan yhdenvertaisuuden edistämistä. On tärkeää, että jokainen lapsi kohdataan omana itsenään ja, että lasten erilaiset katsomukselliset ja uskonnolliset identiteetit tulevat myönteisesti huomioiduksi. Varhaiskasvatuksen ei tule olla arvoista ja katsomuksista riisuttua, vaan kaikkien lasten arvoja, identiteettejä sekä katsomuksia kunnioittavaa ja huomioivaa.

Opetushallitus on laatinut ohjeen varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksen toteuttamisesta ja uskonnollisista tilaisuuksista varhaiskasvatuksessa. Ohjeistuksen mukaan varhaiskasvatuksessa voidaan järjestää uskonnollisia tilaisuuksia, mutta niihin osallistumisen tulee olla vapaaehtoista. Uskonnollisten tilaisuuksien aikana on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vaihtoehtoista toimintaa. Vaihtoehtoisen toiminnan tulee olla, uskonnollista sisältöä lukuunottamatta, luonteeltaan ja tavoitteiltaan mahdollisimman samankaltaista kuin siinä tilaisuudessa, jonka tilalla vaihtoehtoista toimintaa järjestetään. Huoltajille tiedotetaan uskonnollisista tilaisuuksista etukäteen, jolloin huoltajalla on vapaus valita, osallistuuko lapsi uskonnollista ainesta sisältävään tilaisuuteen vai vaihtoehtoiseen toimintaan.

Lähteinä käytetty Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2022), Opetushallituksen verkkosivuja: Katsomuskasvatus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa | Opetushallitus (oph.fi) ja Opetushallituksen ohjetta varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksen toteuttamisesta ja uskonnollisista tilaisuuksista varhaiskasvatuksessa.

Tietosuoja

Uskonnolliset tilaisuudet järjestetään aina niin, että toiminnan luonne on selvä oppilaille ja heidän huoltajilleen. Oppilaalla on huoltajan ilmoituksesta perustuslain 11 §:n 2 momentin nojalla aina mahdollisuus olla osallistumatta uskonnon harjoittamiseen. Ilmoitus siitä, osallistuuko oppilas uskonnollisiin tilaisuuksiin ja toimituksiin vai niille vaihtoehtoiseen toimintaan, voidaan antaa toistaiseksi kaikkien uskonnollisten tilaisuuksien osalta tai tapauskohtaisesti. Oppilaan ei siten ole koskaan välttämätöntä osallistua uskonnolliseksi katsottavaan tilaisuuteen, eikä tämä oikeus riipu siitä, mikä hänen henkilökohtainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

vakaumuksensa on. Ilmoittautuminen uskonnolliseen tai sille vaihtoehtoiseen tilaisuuteen ei siten pakota ketään tahtomattaan paljastamaan yksityisyyden suojaan kuuluvia tietoja.

Opetuksen järjestäjällä on oikeus käsitellä tilaisuuksiin ilmoittautumisiin liittyviä tietoja. Henkilötietojen käsittelyperuste on rekisterinpitäjän lakisääteisen tehtävän hoitaminen.

Aloite ei anna aihetta toimenpiteisiin. Tampereen kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa uskonnollisia tilaisuuksia voidaan järjestää, mutta niihin osallistuminen ei ole pakollista, ja oppilaille/lapsille tulee tarjota vaihtoehtoista toimintaa.

Päätösvalta: Hallintosäännön 19 §:n mukaan kasvatus- ja opetuslautakunnan tehtävänä on järjestää varhaiskasvatus ja esiopetus ja perusopetus.

Henkilötietoja sisältävä teksti

Henkilötietoja sisältävät tiedot poistettu.

Tiedoksi

Kuntalaisaloitteen tekijä, Kristiina Järvelä, Elli Rasimus, Ulla-Maija Ojalampi, Tanja Moisala, Riikka Kiviharju, Pia Kuisma, Riikka Kolkkala

Liitteet

1 Liite Aloite 19.06.2024

Nähtävilläolo ja tiedoksianto asianosaiselle

Pöytäkirja asetetaan nähtäväksi 26.11.2024 kaupungin internetsivulle www.tampere.fi.

Päätös on lähetetty sähköisesti 26.11.2024.

Asia liitteineen on katsottavissa kaupungin internetsivulla www.tampere.fi. Pyydettyessä ote toimitetaan liitteineen.

Muutoksenhakuviranomainen

Päätökseen ei voi hakea muutosta.

Tampere
26.11.2024

Kalle Kaunisto
Hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§107

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai valitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

- vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)
- virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)
- etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)
- varhaiskasvatuslain 57 §:n mukaista huomautusta tai huomion kiinnittämistä (Varhaiskasvatuslaki 63 § 2 mom.)